

Maiju Liukkonen

Marianne Tolonen

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan

ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK)

Opinnäytetyö, 2019

LAPSET PUHEEKSI -MENETELMÄ

Esite vanhemmille

TIIVISTELMÄ

Liukkonen, Maiju & Tolonen, Marianne.

Lapset puheeksi -menetelmä – esite vanhemmille.

27 sivua, 3 liitettä.

Kevät 2019

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK)

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa Lapset puheeksi –menetelmästä esite vanhemmille. Opinnäytetyö tehtiin tuotteistamisen menetelmiä noudattaen. Työelämän yhteistyökumppanina toimi Oulun yliopistollisen sairaalan lasten ja naisten tulosalue. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää lapsiperheiden ohjausta.

Esitteeseen koottiin keskeisimmät asiat Lapset puheeksi –menetelmässä käytävästä keskustelusta: keskustelun sisältö, tavoitteet ja menetelmät. Esite sisältää myös keskustelun järjestäjän yhteystiedot.

Jatkossa olisi mielenkiintoista kehittää aiheesta lyhyt opastusvideo.

Asiasanat: lapsiperheet, lapsiperheiden hyvinvointi, perhe

ABSTRACT

Liukkonen, Maiju & Tolonen, Marianne
Let's talk about children method – a brochure to the parents
27 pages and 3 appendices
Spring 2019
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor of Health Care
Registered Nurse

The purpose of the thesis was to develop a brochure to parents about the method "Let's talk about children". The thesis was made using the productization method. The co-operation partner was the women's and children's operational area of Oulu university hospital, Finland. The target of was to develop guidance for families with children.

In the brochure the authors collected key components of the method "Let's talk about children", e.g. what the method is and who the method is aimed at. The brochure also has information of the organizer of the method.

In the future it would be interesting to do a short educational video about the method.

Keywords: families with children, the welfare of families, family

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 LAPSIPERHEIDEN TERVEYS	5
2.1 Lapsiperheiden terveyden edistäminen	5
2.2 Lapsiperheiden terveyspalvelujen tarpeet	8
2.3 Lapset puheeksi –menetelmä perheiden ohjauksessa	9
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE	12
4 OPINNÄYTETYÖN TUOTTEISTAMINEN	13
4.1 Lasten ja nuorten tulosalue toimintaympäristönä	13
4.2 Esitteen tuotekehitysprosessi	14
4.2 Esitteen toteutus ja sisältöteemat	15
4.3 Esitteen viimeistely ja arviointi	17
5 POHDINTA	19
5.1 Eettisyys	19
5.2 Luotettavuus	20
LÄHTEET	22
LIITE 1. OPINNÄYTETYÖNTEKIJÖILLE KYSYMYKSIÄ PALAUTTEEN KERÄÄMISTÄ VARTEN	25
LIITE 2. PALAUTEKYSELY LOPULLISESTA ESITTEESTÄ	26
LIITE 3. OPINNÄYTETYÖN TUOTOS	27

1 JOHDANTO

Lapsiperheiden arkea kuvaillaan yleensä hallituksi kaaokseksi, jossa korostuvat rutiinit, toistot ja syklisyys. Tietyt asiat ja tapahtumat toistuvat samanlaisina päivästä, viikosta ja kuukaudesta toiseen. Arkea rytmittävät vanhempien työajat, lasten koulu- ja hoitoajat, harrastukset, ulkoileminen, ruokailuajat ja nukkuminen. Perheen arki on jatkuvassa liikkeessä ja koko ajan tapahtuu jotain. Arki on tunteiden kirjoa ja siirtämistä, ilmapiirin luomista ja aikataulujen yhteensovittamista. Kodin ja työn yhteensovittaminen näkyy perheiden arjessa. Aikuisten tehtävänä on luoda rutiinia lasten elämään, sillä rutiinit ovat tutkitusti hyvinvoinnin kannalta tärkeitä. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 15-16.)

Lapset puheeksi –keskustelu on matalan kynnyksen ennalta ehkäisevä menetelmä, joka avaa oven tarvittaessa muille työmenetelmille ja palveluille. Menetelmää käytetään muun muassa varhaiskasvatuksessa, opetustoimessa sekä terveydenhuollossa. Keskustelulla pyritään tukemaan sekä vanhemmuutta että lasten ja nuorten hyvinvointia ja kehitystä. (Solantaus 2015, 2.)

Oulun yliopistollisen sairaalan lasten ja nuorten tulosalueella hoidetaan alle 16-vuotiaita, joiden oireiden tai sairauden tutkimukset tai hoito edellyttävät erikoissairaanhoidtoa. Lasten ja nuorten palveluihin kuuluvat lastentaudit, lastenkirurgia sekä lastenneurologia. (Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Palvelut – Lapset ja nuoret.) Oulun yliopistollisella sairaalalla on ollut tarve Lapset puheeksi –menetelmästä kertovalle esitteelle, joka sisältää selkeää infoa menetelmästä ja joka vanhempien on helppo ottaa mukaan.

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa Lapset puheeksi –menetelmästä esite vanhemmille. Opinnäytetyö tehtiin tuotteistamisen menetelmiä noudattaen. Työelämän yhteistyökumppanina toimi Oulun yliopistollisen sairaalan lasten ja naisten tulosalue. Esite tulee käyttöön lastenkliniikkaan. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää lapsiperheiden ohjausta.

2 LAPSIPERHEIDEN TERVEYS

2.1 Lapsiperheiden terveyden edistäminen

Yhteiskunnan perusyksikkönä pidetään perhettä. Yksi perheen tärkeimmistä tehtävistä on lasten kasvatus. Sitä on pidetty jopa merkittävimpänä yhteiskunnallisena tehtävänä. Tässä tehtävässä alan ammattilaiset ovat monella tavalla tukemassa. Varhainen tuki on ensiarvoisen tärkeää perheiden auttamisessa. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 67.)

Perheen terveyttä voidaan tarkastella kolmesta näkökulmasta, jotka ovat teoreettinen, kliininen ja subjektiivinen näkökulma. Teoreettisessa näkökulmassa perheen terveys nähdään perheen yksilöiden terveytenä. Perheen toiminta vaikuttaa esimerkiksi lapsen kehitykseen ja lapsen erityistarpeet vaikuttavat muun perheen terveyteen. Kliininen näkökulma tarkastelee perheen terveyttä hoitohenkilöstön ja hoitotyön näkökulmasta, subjektiivinen puolestaan perheen omasta näkökulmasta. (Haaranen 2012, 5-6.)

Perheen terveyteen ja hyvinvointiin vaikuttaa vanhempien työ. Parhaimmillaan työ on toimeentulon lisäksi mukavaa tekemistä ja palkitsevia sosiaalisia suhteita. Perhe-elämän ja työn yhteensovittaminen on perusta ihmisen hyvinvoinnille. Vanhempien kyky sovittaa nämä kaksi asiaa yhteen luo pohjan lasten hyvinvoinnille. Ihmiset tekevät töitä monenlaisella tavalla. Arkena päivätöissä käyvät ihmiset pystyvät antamaan aikaa perheelleen, ystävilleen ja harrastuksilleen iltaisin ja viikonloppuisin. Eniten perheen yhteistä aikaa verottaa epätyypillinen työaika kuten vuorotyö. Vuorotyössä olevat kokevat, että perheen yhteistä aikaa on vähän ja se kuormittaa paljon myös perheen toista aikuista. Mikäli molemmat vanhemmat ovat vuorotöissä, ovat he tavallaan yksinhuoltajia vuorotellen. Vuorotyö verottaa vanhempien yhteistä aikaa, sillä vähäinen perheen yhteinen aika käytetään lasten kanssa olemiseen. Työssäkäynti kuluttaa henkisesti ja fyysisesti, oli kyseessä sitten päivä- tai vuorotyö. Myös perheen pyörittäminen vaatii voimavaroja. Vanhemmilla on vaarana uupua, mikäli tahti on liian kova. Vanhempien uupumus vaikuttaa oleellisesti lapsiin ja heidän hyvinvointiinsa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 44-45, 58.)

Mielenterveys on ihmisen keskeinen voimavara. Henkisesti tasapainossa oleva ihminen pystyy selviytymään iälleen tyypillisistä haasteista, olemaan vuorovaikutuksessa

muiden kanssa ja rakentamaan hyvän itsetunnon. Herkkiä ajanjaksoja ovat raskausaika, lapsuus ja nuoruusikä. Viime vuosien tutkimuksissa on huomattu, että jo lapsilla ja nuorilla on mielenterveyden häiriöitä ja aikuisten mielenterveyden häiriöt ovat alkaneet monesti jo lapsuudessa ja/tai nuoruudessa. Lapsen ja nuoren mielenterveyteen vaikuttaa perimän lisäksi hänen kasvuympäristönsä. Vanhempien mielenterveyden ja päihteidenkäytön ongelmat diagnoosista riippumatta lisäävät lasten todennäköisyyttä sairastumiseen. Noin kolmasosalla psykiatrisessa hoidossa olevista aikuisista on lapsia. Terveystieteiden ja lastensuojelulaki velvoittaa, että lasten tilanne on kartoitettava, jotta lapsia ja perhettä pystytään tukemaan, kun vanhempi sairastaa. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 184-187, 191-192.) Lapset puheeksi –menetelmällä pystytään kartoittamaan lasten ja perheen tilannetta. Menetelmästä on kerrottu tarkemmin toisessa luvussa.

Monissa tutkimuksissa ympäri maailmaa on käynyt ilmi, ettei lapsille puhuta vanhempien mielenterveyden ongelmista. Vanhemmat haluaisivat, että lapsia informoitaisiin paremmin mielenterveyden ongelmista, mutta vanhemmat itse eivät ole valmiita keskustelemaan omista sairauksistaan. Lapset saattavat kokea, että he ovat syyllisiä vanhempiensa sairauteen, joten asioista olisi tärkeä keskustella jollain tavalla. (Cooper & Reupert 2016, 47-50.)

Suomalaisten terveydentila on erittäin hyvä kansainvälisesti verrattuna. Sosioekonomisella asemalla on merkitystä ihmisen terveyteen. Hyvin toimeentulevat ihmiset huolehtivat terveydestään keskimääräistä paremmin, kun taas köyhyys ja syrjäytyminen näkyvät siinä, ettei ihminen jaksaa pitää itsestään huolta. Jo pienillä lapsilla on havaittu eroja terveydessä riippuen heidän vanhempien sosioekonomisesta taustasta, mutta nuorison kohdalla erot ovat hälyttäviä. Ne ovat melkein samalla tasolla kuin aikuisten kohdalla. Esimerkiksi yksi suurimmista terveysriskeistä on ylipaino, jota on havaittu huolestuttavan paljon jo kouluikäisillä lapsilla. Tutkimuksissa on huomattu terveyden ja hyvinvoinnin siirtyvän sukupolvelta toiselle. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 150-151, 165.)

Perhe nähdään terveyttä edistävänä ja perheenjäsenten terveyden tukemisen peruspiilarina. Kotona perheenjäsenet ovat keskenään vuorovaikutuksessa toistensa kanssa ja reagoivat terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin asioihin kotona opitun käyttäytymis-

mallin mukaan. (Haaranen 2012, 8.) Aikuiset, joilla on lapsia, kokevat terveytensä paremmaksi kuin saman ikäiset aikuiset, joilla ei ole lapsia. Tämä käy ilmi Alueellinen terveys ja hyvinvointi –kyselystä. Esimerkiksi tupakointi ja alkoholin liikkäyttö on paljon harvinaisempaa henkilöillä, joilla on lapsia kuin lapsettomilla. Vanhemmat näyttävät esimerkkiä lapsilleen. Jos he liikkuvat säännöllisesti ja syövät terveellisesti, on todennäköisempää, että heidän lapsensa oppivat samoille tavoille. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 155,158.)

Perheiden terveyteen vaikuttaa oleellisesti, kun perheessä on erityislapsi. Erityislapsi muuttaa perheen rakennetta. Erityislapsi tarvitsee paljon vanhempiensa huomiota. Lapsen yhtäkkinen sairastuminen voi aiheuttaa vanhemmille pelkoa, surua ja ahdistusta. Kaikki perheenjäsenet voivat oireilla, jos yhdellä perheenjäsenellä todetaan jokin vakava sairaus. Oireilu voi ilmetä esimerkiksi ruokahaluttomuutena, väsymyksenä tai huimauksena. Mikäli perheessä on jo valmiiksi muitakin ristiriitoja esimerkiksi vanhempien välillä, voi lapsen vakava sairastuminen viedä perheen syöksykierteeseen. Äiti saattaa takertua lapseen ja isä paeta ongelmia töihin. Lapsen kautta riidellään, kun jaksaminen ei riitä. Tällöin on tärkeää, että perhe saa tukea esimerkiksi lasta hoitavan hoitoyksikön henkilökunnalta. (Waldén 2006, 37-38.) Lapset puheeksi -menetelmä on hyvä keino kartoittaa perheen tilannetta ja kaikkien perheenjäsenten jaksamista.

Kun monilapsisessa perheessä yksi lapsista sairastuu, myös sisarusten elämä muuttuu. Aluksi vanhempien aika saattaa mennä kokonaan sairastuneen lapsen hoitamiseen, jolloin muut lapset saattavat olla hoidossa esimerkiksi sukulaisen luona. Tällaiset tilanteet ovat haastavia, kun vanhempien täytyy valita käytännössä kahdesta huonosta vaihtoehdosta vähemmän huono ja hyväksyä se, ettei aika riitä kaikille lapsille. Perheen sisaruksia ei tule kuitenkaan sulkea sairastuneen lapsen hoidon ulkopuolelle. Tieto sairaudesta ja sen vaatimasta hoidosta auttavat terveitä sisaruksia ymmärtämään asiaa. Kun sairastuneen lapsen hoidon pahin aika on mennyt ohi, tulisi vanhempien kiinnittää tietoisesti enemmän huomiota terveisiin lapsiin, etteivät he kokisi itseään vähemmän merkitykselliseksi kuin sairastunut sisarus. (Waldén 2006, 40.)

On tärkeää turvata lapsiperheiden mahdollisuus vaikuttaa omiin asioihinsa. Osallisuudella tarkoitetaan, että perheille turvataan riittävä toimeentulo ja hyvinvointi sekä yhteisöön kuulumisen. Jos jokin osa-alue jää vajaaksi, se tarkoittaa osallisuuden vähentymistä ja lisää syrjäytymisen riskiä. Perheet pitää ottaa mukaan heitä koskevaan

päätöksentekoon, jotta he saavat mahdollisuuden vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. Osallisuuden edistämiseksi tarkoitetaan sosiaalisiin oloihin vaikuttamista ja heikompisaisen auttamista. Tämä edistää terveydellistä tasa-arvoa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset ja perheet.)

2.2 Lapsiperheiden terveystalvelujen tarpeet

Keskeisimpiä lapsiperheiden palveluita ovat sosiaali- ja terveystoimenpalvelut sekä opetus. Lisäksi monet lapsiperheet osallistuvat perheen arkea ja yhteisöllisyyttä tukevaan toimintaan. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Perustalvelut.) Vaikka lasten ja nuorten terveydentila on yleisesti ottaen parantunut, yhä useammissa lapsiperheissä pahoinvointi on lisännyt ongelmia. Ongelmien lisääntymisestä kertoo esimerkiksi huostaanottojen kasvava määrä. Vanhemmuuden tukemisella ja talveluiden tarjoamisella ennaltaehkäisevästi voitaisiin parantaa lapsiperheiden tilannetta. Vanhempien ilmaisemaan vähäiseenkin huoleen ja väsymykseen tulisi reagoida, koska jatkuvat lievät arkipäivän huolet voivat olla vahingollisempia kuin yksi iso vastoinikäyminen. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 216-237.) Talvelun saannin takaamiseksi voitaisiin keskittyä esimerkiksi internettalvelujen tuotantoon ja erityisesti niiden käytön opastamiseen (Häyrinen 2018, 186). Internettalvelut ovat helposti jokaisen saatavilla, joten sieltä perhe voi löytää apuja useisiin asioihinsa kotoa käsin.

Tutkimusten mukaan lasten ja nuorten ongelmien ennaltaehkäisy ja hoito sekä siihen tuotettujen talveluiden kannattavuus on lähes aina tuloksellista. Vaikka talveluja on saatavilla, ne ovat perheiden näkökulmasta hajallaan ja talvelun tarjoajien yhteistyö keskenään on puutteellista. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 224-225.) Haasteita lapsiperhepalveluiden keskinäiselle talvelusektorit ylittävälle yhteistyölle tulee työn haastavuuden kasvun lisäksi myös lainsäädännön muutosten kautta, mutta esimerkiksi uudella lastensuojelulailla pyritään mahdollistamaan eri tahojen varhainen yhteistyö, joka säästää resursseja ja aikaa. (Pohjois-Suomen lasten kaste –hanke.) Kunnissa onkin investoitu hyvin lapsiperheiden talveluihin, joita rahoitetaan verovaroilla ja valtionosuuksilla. Huomiota on pyritty kiinnittämään ennaltaehkäisevien talveluiden tarjoamiseen, mutta tässä on vielä merkittäviä puutteita. (Lammi-Taskula & Karvonen 2014, 228.)

Oman haasteensa palveluille luo palveluiden saatavuus. Taloudellisella saatavuudella tarkoitetaan sitä, että nykyiset palveluiden käyntimaksut voivat olla vähävaraisille kynnöksenä hoitoon hakeutumiselle. Lääkäriin menoa pitkitetään eikä ennaltaehkäisevissä terveystarkastuksissa välttämättä käydä. Lisäksi palveluita keskitetään jatkuvasti, jolloin fyysinen saatavuus vaikeutuu. Matkustamisesta syntyy kustannuksia ja kauas sairaalaan ei lähdetä kuin pakollisen hädän iskiessä. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Hyvinvointi- ja terveyserot. Palvelujärjestelmä.)

Lapsiperheiden terveystalveissa on tärkeää ottaa huomioon, kuinka perhe kohdataan ja miten heitä ohjataan. Lapsen kanssa ei voi toimia kuten aikuisen kanssa, ja lapsen lisäksi ohjaus koskee koko perhettä. Ohjausta voidaan antaa suoraan lapselle, kunhan arvioidaan hänen iän ja kehitystasen perusteella, että minkä verran tietoa lapsi kykenee ymmärtämään. Kun ohjausta annetaan suoraan vanhemmalle, on tärkeää huomioida, että lapsi ei tunne oloaan ulkopuoliseksi. Nuoret ovat yleensä hyvin kiinnostuneita omasta hoidostaan. Ohjauksessa tulee huomioida, että vanhempi on vastuussa nuoresta, joten ohjausta on annettava nuorten lisäksi myös vanhemmalle. Vanhemman ja nuoren ohjaus voidaan toimittaa myös erillään, mikäli ristiriitatilanteita ilmenee. (Kyngäs, Poskiparta, Kääriäinen & Johansson 2007, 29.) Lapsen vanhemmilla tai laillisella huoltajalla ei ole oikeutta kieltää hoitoa, jota tarvitaan alaikäisen henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. (Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 1992/785.)

2.3 Lapset puheeksi –menetelmä perheiden ohjauksessa

Lapset puheeksi –menetelmä on yksi Toimiva lapsi & perhe –hankkeeseen liittyvistä työmenetelmistä (Solantaus 2015, 3). Toimiva lapsi & perhe –työssä kehitetään ja tutkitaan käytäntöjä, jotka tukevat lasten hyvinvointia. Samalla pyritään juurruttamaan näitä toimintoja perus- ja erityispalveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos aloitti hankkeen vuonna 2001, mutta se siirtyi vuonna 2014 Suomen Mielenterveysseuran hankkeeksi. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2016.) Lapset puheeksi –keskustelua käytetään myös Suomen ulkopuolella. Tällä hetkellä sitä tutkitaan Australiassa ja Kreikassa. (Kasvuntuki. Toimiva lapsi & perhe -menetelmät: Lapset puheeksi -keskustelu.)

Lapset puheeksi –menetelmä on tarkoitettu käytettäväksi aikuisten ja lasten sosiaali- ja terveystalvejen lisäksi varhaiskasvatuksessa sekä opetustoimissa. Keskustelun

tavoitteena on tukea lasten ja nuorten hyvinvointia ja kehitystä, ehkäistä mahdollisia ongelmia sekä auttaa tilanteissa, jossa lapsella tai nuorella tai hänen ympäristössään on ongelmia. Lapset puheeksi –keskustelu olisi hyvä käydä ennen kouluikää yhteistyössä vanhempien, varhaiskasvatuksen ja neuvolan kanssa sekä kouluiässä yhdessä vanhempien, opettajan ja terveydenhoitajan kanssa. Kyseessä on siis matalan kynnyksen ennaltaehkäisevä menetelmä, jonka kautta on mahdollisuus saada myös muita työmenetelmiä -ja palveluita. Työskentelyyn ei tarvita psykiatrin tai psykologin koulutusta. Kuka tahansa voi osallistua Lapset puheeksi –koulutukseen ja suorittaa harjoittelukeskustelut, jolloin saa merkinnän osaamisesta. (Solantaus 2015, 2.)

Lastensuojelulain ja Terveystieteiden laitoksen mukaan vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Lain mukaan vanhempaa hoitavalla taholla on velvollisuus ottaa huomioon myös asiakkaan lasten hoidon ja tuen tarve. Lapset puheeksi –menetelmä auttaa täyttämään tämän velvollisuuden. Keskustelun avulla työntekijän on luontevaa ottaa rakentavasti ja vanhempia kunnioittaen puheeksi lapset ja heidän hyvinvointinsa. (Solantaus 2015, 2; Lastensuojelulaki 13.4.2007/417.)

Ennen Lapset puheeksi –keskustelua käydään vanhempien kanssa alustava keskustelu, jossa kerrotaan mitä keskustelu tarkoittaa ja miksi se käydään. Vanhemman tai vanhempien halutessa, voidaan kuitenkin käydä keskustelu heti ensimmäiselläkin kerralla. Tapaamisia voidaan tarpeen mukaan pitää myös useampia. Useampia tapaamiskertoja voi vaatia esimerkiksi perheet, joissa lapsia on useita ja kaikkien lasten kehityksen ja elämäntilanteen sekä vanhemmuuden kartoittaminen on tarpeen, tai jos perheessä on paineita tai lapsella ongelmia päivähoitossa/koulussa. Eri ikäisille lapsille sekä raskausajalle on omat ohjeensa, jonka mukaan keskustelu käydään. Vanhempien ilot ja surut huomioidaan keskustelussa. (Solantaus 2018, 5 & Solantaus 2006, 17, 24-25.)

Lapset puheeksi –keskustelua varten on tehty lokikirjat eri ikävaiheisiin. Vanhemmat saavat tutustua lokikirjaan jo etukäteen ja se pidetään mukana keskustelun ajan. Lokikirjassa on keskustelun teemat, joiden avulla lapsen asioista keskustellaan. (Solantaus 2015, 13.) Keskustelussa pohditaan vanhempien kanssa, onko kyseinen asia vahvuus vai haavoittuvuus lapsen ja perheen elämässä. Vahvuudella tarkoitetaan sitä, että asiat

sujuvat ongelmitta. Vahvuuksiin panostamalla tuetaan perheen hyvinvointia. Haavoittuvuus puolestaan on asia, joka on jo ongelma tai asia josta voi syntyä ongelma, ellei siihen puututa. Keskustelun avulla voidaan ennaltaehkäistä ja hoitaa ajoissa haavoittuvuuksia. (Solantaus 2018, 5.) Haavoittuvuuksien kohdalla mietitään, onko asiat aina olleet näin, vai onko lapsen ja perheen elämässä tapahtunut muutosta, joka voisi liittyä haavoittuvuuden kehittymiseen. (Solantaus 2006, 49.)

Jos keskustelun aikana nousee esiin pientäkään huolta lapsen pärjäämisestä, voidaan järjestää Lapset Puheeksi –neuvonpito. Neuvonpitoon pyydetään vanhempien toiveen mukaan lapselle läheisiä henkilöitä ja lisäksi tarvittavien palveluiden edustajia. Neuvonpidon järjestämisellä pyritään siihen, että perhe pääsee tarvittavien palveluiden piiriin. (Solantaus 2006, 8.)

Neuvonpidossa mietitään konkreettisia apukeinoja perheen arkeen, jotta voitaisiin vahvistaa lasta suojaavia tekijöitä sekä saada haavoittuvuuksia vahvuuksien puolelle. Neuvonpidossa sovitaan uusi aika, jossa käydään läpi suunnitelman toteutuneisuus sekä tehdään uusi suunnitelma jatkoa varten. (Toimiva-arki. Lapset puheeksi -toimintamenetelmä.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa Lapset puheeksi –menetelmästä esite vanhemmille. Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää lapsiperheiden ohjausta.

4 OPINNÄYTETYÖN TUOTTEISTAMINEN

Opinnäytetyö toteutettiin tuotteistettuna opinnäytetyönä. Esite tulee käyttöön Oulun yliopistollisen sairaalan lasten ja nuorten tulosalueelle. Tuotteistettu opinnäytetyö tavoittelee ammatillisessa kentässä käytännön toiminnan ohjeistamista, opastamista tai toiminnan järjestämistä. Se voi olla jonkin tapahtuman toteuttaminen tai oman alan käytäntöön tuotettu ohje tai opastus. Toteutustapana voi olla esimerkiksi kotisivut, opas, kirja tai tapahtuma. Tässä opinnäytetyössä tuotteella tarkoitetaan esitettä. Ammattikorkeakoulujen toiminnallisissa opinnäytetöissä olennaista on työelämälähtöisyys, käytännönläheisyys sekä raportointi tutkimusviestinnällisin metodein. Sosiaali- ja terveysalan tuotetta kehitettäessä otetaan huomioon kohderyhmän erityispiirteiden tuomat vaatimukset. Koska kyseessä on terveysalan tuote, keskeisiin ominaisuuksiin kuuluu myös se, että tuotteen tavoite on edistää terveyttä, hyvinvointia ja elämänhallintaa. Opinnäytetyön tuotoksen tulee olla selkeä kokonaisuus. (Jämsä & Manninen 2000, 20-21; Vilkkä & Airaksinen 2004, 9-10.) Parhaimmassa tapauksessa tuote toimii keskustelun avaajana esimerkiksi vanhempien ja hoitajien välillä. (Creating Effective Poster Presentations, 2013.)

4.1 Lasten ja nuorten tulosalue toimintaympäristönä

Tuotteistetussa opinnäytetyössä työlle on yleensä toimeksiantaja eli yhteistyökumppani. Nykyään erilaiset yhdistykset, liitot ja seurakunnat ovat varteenotettavia vaihtoehtoja opinnäytetyön yhteistyökumppaneiksi. Toimeksiantaja opettaa opinnäytetyön tekijälle vastuullisuutta, tiimityötä ja projektinhallintaa. Aihetta ideoidessaan on hyvä kiinnittää huomiota omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä aiheen ajankohtaisuuteen. Työn tulisi olla osoitus tekijän omasta ammatillisesta osaamisesta. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 16-19, 23-25.)

Tuotekehityksen ensimmäinen vaihe on ongelman tai kehittämistarpeen tunnistaminen (Jämsä & Manninen 2000, 28). Opinnäytetyön yhteistyökumppani, Oulun yliopistollisen sairaalan naisten ja lasten tulosalue, ehdotti esitettä *Lapset puheeksi* -menetelmästä. Tarve oli nimenomaan vanhemmille tarkoitettulle esitteelle, koska esitettä ei vielä ollut. Tarve oli suuri, koska menetelmä ei vielä ole yleisesti kovinkaan tunnettu

ja harvat vanhemmat tietävät, että sairaalassa on mahdollisuus Lapset puheeksi – keskustelulle. Lisäksi työntekijät kaipasivat avuksi ”kättä pidempää” esitellessään menetelmää vanhemmille. Vaikka yhteistyökumppanina oli yksi osasto, esitteen on tarkoitus tulla käyttöön Oulun yliopistollisen sairaalan lasten ja nuorten klinikan eri osastoille.

4.2 Esitteen tuotekehitysprosessi

Tekstiä sisältävä tuotteistettu opinnäytetyö tulisi suunnitella niin, että lopullinen versio palvelisi parhaimmalla mahdollisella tavalla kohderyhmää ja tuottaisi oikeanlaisia mielikuvia. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon esimerkiksi fontin koko suhteessa painotuotteen kokoon, paperin laatu sekä lähteiden ajanmukaisuus ja luotettavuus. Sisällöstä on tärkeää pyytää ja vastaanottaa palautetta kohderyhmältä. (Vilkkä & Airaksinen 2004, 51-53, 129.) Esitteessä teksti tulee olla ymmärrettävää ja helppolukuista. Keskeiset käsitteet täytyy saada esille välttämällä vaikeita termejä. Tekstin tulisi olla lyhyt ja jäsennelty, josta löytyy tarvittavat yhteystiedot. Otsikko voi olla huomiota herättävällä fontilla, leipäteksti puolestaan selkeästi luettavaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 284-285; TAIKU 2017.)

Yhteistyökumppanin kanssa pidetyssä suunnittelupalaverissa tuli esille toive, että esite olisi kokoa A4 taitettuna kolmeen osaan. Muita toiveita tai vaatimuksia ei esitetty vaan päävastuu suunnittelusta jäi opinnäytetyön tekijöille. Lisäksi yhteistyökumppani tarjosi opinnäytetyöntekijöille mahdollisuutta osallistua heidän järjestämään Lapset puheeksi –menetelmäkoulutukseen.

Tuotteistamisprosessissa tärkeää on selvittää asiakasnäkökulmat. Prosessin alkuvaiheessa selvitetään asiakkaiden tarpeet, joiden mukaan tuotetta lähdetään suunnittelemaan. Näin saadaan kehitettyä tuote, jossa on huomioitu asiakkaiden tarpeet. (Jämsä & Manninen 2000, 20-21.)

Tutkimusluvan saapumisen jälkeen haastateltiin muutamaa Oulun yliopistollisen sairaalan lastenklinikan palveluita käyttävää vanhempaa liittyen esitteen ulkoasuun sekä sisältöön. Tällä tavalla otettiin huomioon asiakkaiden näkökulma ja tarpeet. Haastateluja suoritettiin sekä tapaamalla haastateltavia että puhelimen välityksellä. Haastat-

telun tueksi oli laadittu muutama apukysymys (liite 1), joihin haastateltavat saivat vastata omin sanoin. Haastatteluissa käytettiin ”itseäänkorjaavaa” haastattelu menetelmää, jossa haastatteliija tiivistää ja tulkitsee haastateltavan kuvausta jo haastattelun aikana, jolloin haastateltavalla on mahdollisuus korjata tai hylätä tulkinta tai tiivistys (Hirsjärvi & Hurme 2000, 137). Haastattelujen avulla pyrittiin varmistamaan, että valmistuva esite vastaa tarvetta.

Koska haastateltavista kukaan ei tuntenut ennestään Lapset puheeksi –menetelmää, kerrottiin aluksi lyhyesti mistä menetelmässä on kyse. Kaikkien haastateltavien vastaukset liittyen esitteen ulkonäköön sekä sisältöön olivat hyvin samankaltaisia. Esitteen värimaailmasta toivottiin vaaleaa ja pastellinsävyistä, jossa teksti on selkeällä fontilla, helposti luettavissa. Esitteeseen toivottiin kuvia, jotka liittyvät aiheeseen ja ovat mielenkiinnon herättäviä. Vastausten yhteenvedon perusteella esite herättää huomion, kun siinä on väriä, kuvia sekä helposti luettavaa tekstiä. Sisällöstä tulisi löytyä lyhyet, selkeät vastaukset kysymyksiin mikä Lapset puheeksi –keskustelu on, kenelle se on tarkoitettu ja mistä keskustelua on saatavilla. Sisällön tulisi olla helposti ymmärrettävissä, vaikka Lapset puheeksi –menetelmä olisi ennestään vieras. Haastattelujen yhteenvedon perusteella alettiin miettiä esitteen sisältöteemoja.

4.2 Esitteen toteutus ja sisältöteemat

Yhteistyökumppanin sekä haastattelujen pohjalta lähdettiin luonnostelemaan esitettä. Yhteistyökumppanilla oli toive, että esite olisi kokoa A4 taiteltuna kolmeen osaan. Haastattelujen perusteella sisältöteemoiksi valittiin Lapset puheeksi –keskustelun yleistieto, vanhemmuuden sekä lasten tukeminen keskustelun avulla ja jatkotoimpiteet. Teemoista pyrittiin löytämään tärkein sanoma ja saamaan se lyhyesti ja selkeästi paperille. Esitteestä käy ilmi, että keskustelu on tarkoitettu alaikäisten lasten vanhemmille, aina raskaudesta alkaen. Se on ennalta ehkäisevää eikä ongelmia tarvitse olla, mutta tarvittaessa keskustelu avaa oven muille työmenetelmille ja palveluille. Keskustelun tavoitteena on sekä vanhemmuuden että lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja kehityksen tukeminen, jokainen lapsi huomioiden yksilönä. Tapaamiskertoja järjestetään perheen tarpeen mukaan, tarvittaessa aina neuvonpitoon saakka. Yhteystietoihin laitettiin yhteistyökumppanin yhteyshenkilönä toimivan henkilön tiedot. (Solantaus 2006, 2015, 2018.)

Kuvituksen suhteen ajatuksena oli, että kuvissa näkyisi lapsen ja nuoren kädenjälki. Kansikuvaksi valikoitui opinnäytetyöntekijöiden tutun nuoren piirtämä kuva perheestä ja sisäsivulle toisen opinnäytetyöntekijän lapsen askartelema leppäkertun kuva. Takasivulle laitettiin yhteistyökumppanin logo, esitteen tekijöiden nimet ja koulun logo. Yhdelle tyhjäksi jäävälle sivulle kirjoitettiin runo, joka kertoo lapsen tarvitsemasta vanhemman tuesta kasvun kaikissa vaiheissa, aina sikiöstä täysi-ikäisyyteen asti.

Esitteen teossa käytettiin Wordia. Aluksi tehtiin useita raakaversioita, kokeiltiin erilaisia asetteluja, fontteja ja värityksiä ja tulostettiin niitä, jotta nähdään miltä lopputulos näyttää. Vihreä väri valittiin taustaväriksi, koska sen ajateltiin olevan rauhallinen ja tasapainottava. Tekstin väriksi valikoitui taustasta hyvin erottuva musta, selkeä fontti.

Ensimmäinen versio esitteestä lähetettiin yhteistyökumppanille tammikuussa 2019. Suunnittelupalaverissa yhteistyökumppanilta ei ollut tullut toiveita kuin esitteen koon suhteen. Ensimmäisestä versiosta heiltä saatiin kuitenkin muutostoiveita niin ulkonäköön kuin sisältöön liittyen. Sisältöön lisättiin tiedot siitä, missä kaikkialla keskustelua käytetään, joitakin sanoja muutettiin erilaiseksi ja yhteystietoja muokattiin. Yhteistyökumppani toivoi kokonaan erilaisia kuvia esitteeseen ja runosta heille tuli vahvasti mieleen sikiökausi ja kiintymyssuhde, joten he toivoivat sitä muokattavan.

Seuraavaksi yhteistyökumppanille lähetettiin uudistettu esite, jossa piirretyt kuvat oli korvattu itse otetuilla valokuvilla. Kanteen valittiin hempeä, yksinkertaisen kaunis kuva ballerinatytöstä. Sisäsivulle laitettiin sisaruskuva pienistä lapsista. Taustaväri ja fontti pidettiin ennallaan. Runoksi vaihdettiin Mirjami Lähteenkorvan runo Pieni puu:

Ei pienet puut vielä myrskystä tiedä,
ei pienet puut vielä myrskyä siedä.
Ole suojana myrskyssä suuri puu,
pian pienellä juuret vahvistuu.
Pian pienikin myrskyyn valmis on
ja on jäntevä, taipumaton. (Lähteenkorva 1969, 161.)

4.3 Esitteen viimeistely ja arviointi

Yhteistyökumppani piti uudesta versiosta. Ulkoasu oli heidän mielestään sellainen, joka houkuttelee ottamaan esitteen mukaan esitetelineestä. Myös runo lyhykäisyydessään ja sisällöltään puhutteli heitä enemmän kuin aiempi runo. Takasivulle yhteistyökumppani toivoi lisäävän vielä Suomen Mielenterveysseuran sekä Toimiva lapsi & perhe -työn logon, koska heidän sivuiltaan löytyy paljon materiaalia menetelmään liittyen. Suomen Mielenterveysseuralta kysyttäessä lupaa logojen käyttöön saatiin vastaus, että logojen käyttö on sallittu ainoastaan materiaaleissa minkä teossa he ovat itse mukana. Samalla saatiin tieto, että materiaalia käytettäessä tulee esitteestä löytyä lähde. Tästä johtuen esitteen takasivulle laitettiin logojen sijasta lähdeviite. Lähdeviitteen perusteella myös esitteen lukijat löytävät halutessaan lisämateriaalia menetelmästä. Kun ulkoasu ja sisältö saatiin sekä opinnäytetyöntekijöitä että yhteistyökumppania miellyttäväksi, hiottiin asettelut kohdilleen, jotta esite tulostuksen jälkeen taittuu kauniisti.

Tuotteistamisen eri vaiheissa tarvitaan palautetta ja arviointia. Palautetta voidaan kerätä kehitysprosessiin osallistuneilta tuotteen tilaajilta sekä asiakkailta. Testaajat voivat ehdottaa muutosehdotuksia ja ratkaisuvaihtoehtoja. Valmis tuote viimeistellään saatujen palautteiden perusteella. Viimeistely voi sisältää yksityiskohtien hiomista ja tietojen päivittämistä. (Jämsä & Manninen 2000, 80-81.)

Valmis esite lähetettiin sähköpostin välityksellä samoille henkilöille, joita haastateltiin esitteen suunnitteluprosessin alussa. Liitteeksi laitettiin muutama kysymys liittyen valmiiseen esitteeseen (liite 2). Vastauksissa korostui, että esite on selkeä ja aihetta kuvaava. Kansi on mielenkiinnon herättävä, kuvat herkkiä ja kivoja sekä runo puhutteleva ja aiheeseen sopiva. Tekstiä on sopivasti ja se on helppolukuista. Haastateltavat uskovat, että ymmärtäisivät esitteen perusteella Lapset puheeksi –menetelmän idean, vaikka se olisi ennestään vieras. Esitteen koko ja taitto oli haastateltavien mieleen, se on helppo ottaa mukaan ja teksti on selkeästi kappaleittain. Kopio eräästä saadusta palautteesta:

Kuvissa on herkkyyttä, joka houkuttelee tarttumaan ja lukemaan. Vihreä pohja luo keveyden ja tunteen tuoreudesta. Kirjoitus on aiheesta ja sopi-

van ytimekästä, eikä liian rönsyilevää ja antaa tieto aiheesta juuri sopivasti. Esitteen jaksaa lukea silmäilemällä ja lisätietoa saa halutessaan. Yhteystiedot on merkitty selkeästi ja ne erottuvat muusta tekstistä. Runo on kaunis, joka vetoaa jokaiseen vanhempaan – suojelemaan pientä ja hänen oikeuksiaan.

Mikäli esitteen tulostaa vihreällä pohjalla valkoiselle paperille, esitteeseen jää valkoiset reunat. Reunuksista tuli palautetta puolesta ja vastaan. Yhden haastateltavan mielestä reunat tuovat esitteeseen ”esitemäisen fiiliksen”, toisessa palautteessa puolestaan mietittiin, että etusivu voisi olla parempi ilman valkoisia reunoja, mutta muuten ne sopivat esitteeseen. Tulostettaessa valkoiselle paperille valkoisiin reunoihin ei voi vaikuttaa, joten yhteistyökumppanille toimitetaan esite myös valkoisella pohjalla, jolloin he voivat halutessaan tulostaa esitteen vihreälle paperille. Tällöin tulostuksesta johtuvia valkoisia reunoja ei tule esitteeseen. Yhteistyökumppani voi myös tulostaa valkoisella pohjalla olevan esitteen mustavalkoisena, jolloin saadaan minimoitua kulut.

5 POHDINTA

Yhteistyökumppanin toimesta tuotteelle oli annettu selkeä tarve ja sisältö. Aikaisemmin ei ollut tuotettu Lapset puheeksi –menetelmästä yleisesitettä. Suunnittelu onnistui hyvin, kun sille oli varattu tarpeeksi aikaa. Yhteistyökumppanin palautteen odottaminen esitteestä toi oman haasteensa aikatauluille, sillä palautteen antaminen kesti ajateltua pidempään. Riittävän ajan varaaminen mahdollisti sen, että teoriapohjaa pystyi laajentamaan ja vahvistamaan samalla kun esitettä ideoitiin. Teorian hankkiminen oli välillä haasteellista, sillä tietoa oli saatavilla paljon, joten teorian tiedon rajaamiseen meni paljon aikaa. Opinnäytetyöprosessi oli aikaa vievä ja vaati pitkäjänteisyyttä ja sitoutumista.

Aiheena esitteen tuotteistaminen oli mielenkiintoinen, koska lapset ja perheiden hyvinvoinnin edistäminen ovat molempien mielenkiinnon kohteita. Lisäksi saimme mahdollisuuden osallistua yhteistyökumppanin kautta Lapset puheeksi -menetelmän koulutukseen, ja uskomme tästä olevan hyötyä myös tulevaisuudessa työelämässä.

Esite valmistui suunnitellussa aikataulussa ja se vastasi tarvetta. Esitteeseen saatiin koottua selkeästi tärkeimmät asiat Lapset puheeksi -keskustelusta ja ulkonäkö on houkutteleva. Sekä yhteistyökumppani että opinnäytetyöntekijät ovat tyytyväisiä tuotteeseen. Esitteen on tarkoitus tulla heti julkaisun jälkeen käyttöön lasten ja nuorten klinikkaan. Toiveena olisi, että myöhemmin sitä olisi saatavilla myös aikuisten osastoilla.

5.1 Eettisyys

Opinnäytetyön eettisyys on huomioitu ja opinnäytetyötä on työstetty hyvää etikkaa noudattaen. Työ ei loukkaa ketään ja yhteistyökumppani on pidetty ajan tasalla koko opinnäytetyöprosessin ajan. Opinnäytetyössä on huomioitu argumentointi, käyttäen eettisesti kestäviä laadukkaita ja sallittuja lähteitä, välttäen virheellistä tietoa. Muiden tutkijoiden työ ja suoritukset on otettu huomioon viittaamalla lähdemateriaaleihin asianmukaisella tavalla. Käsitteet on selitetty niin, että lukija ymmärtää niiden merkityksen. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2012, 6; Vilka & Airaksinen 2003, 101-103.)

Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista ja heillä oli täysi oikeus kieltäytyä vastaamasta kysymyksiin. Haastateltavat saivat vapaasti esittää kysymyksiä. Kaikki keskustelut käytiin luottamuksellisesti ja anonyymisti, kenenkään henkilöllisyys ei ole tunnistettavissa. Muistiinpanot hävitettiin asianmukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2012, 6.)

Opinnäytetyön sopimukset on tehty Oulun yliopistollisen sairaalan ja Diakonia-ammattikorkeakoulun kanssa. Tutkimuslupahakemukseen liitettiin mukaan opinnäytetyön suunnitelma. Tutkimusluvan myönsi Oulun yliopistollisen sairaalan Lastentautien tulosalueen johtaja 27.12.2018. (Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta 2012, 6.)

Tekijänoikeuslain mukaan sillä, kuka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Tekijällä on oikeus valmistaa teoksesta kappaleita ja saattaa se yleisön saataville. Opinnäytetyötuotteena toteutetun esitteen tekijänoikeuksista on tehty sopimus Oulun yliopistollisen sairaalan kanssa. Yhteistyökumppanin kanssa solmitussa sopimuksessa määritellään, että tilaaja ei maksa opinnäytetyön tekemisestä tekijöille, eikä korvaa työtekemisestä mahdollisesti aiheutuvia kustannuksia. Tilaaja ei myöskään maksa tekijänoikeuksien luovuttamisesta tekijöille. Sopimuksessa on määritelty, että tekijät luovuttavat teokseensa liittyvät tekijänoikeuslain mukaiset taloudelliset tekijänoikeudet tilaajalle. Tekijöille jää kuitenkin käyttöoikeus tuotteeseen sekä moraaliset tekijänoikeudet. Moraalisen oikeuden mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai se saatetaan yleisön saataviin. Teosta ei myöskään saa muuttaa tekijää loukkaavalla tavalla. Sopimuksessa määritellään myös salassapitovelvollisuus. Tilaajalla on oikeus julkaista opinnäytetyön sisältö, heti kun opinnäytetyö on hyväksytty. Sopimuksen mukaan oppilaitoksella on oikeus arkistoida opinnäytetyö, sekä oikeus käyttää sitä opetusmateriaalina ja toimintansa esittelyssä. Sopimuksista on omat kappaleet molemmilla osapuolilla. (Tekijänoikeuslaki 1961.)

5.2 Luotettavuus

Tutkimuseettinen neuvottelukunta antaa ohjeen hyvästä tieteellisestä käytännöstä, jonka mukaan luotettava ja eettinen tutkimus toteutetaan. Siinä tulee esille rehellisyys sekä tarkkuus ja huolellisuus tulosten tallentamisessa. Samaa tarkkuutta tulee

myös noudattaa tulosten esittämisessä ja arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4,6.) Lähdeaineistoa tulee tarkastella jo ennen siihen perehtymistä. Luotettavuudesta kertoo lähdemateriaalin ikä, laatu, auktoriteetti sekä tunnettavuus.

(Vilkka & Airaksinen 2003, 72.) Tässä opinnäytetyössä käytettiin kotimaisia ja kansainvälisiä lähteitä. Aineistoa etsittiin ja kerättiin sekä internetistä että kirjoista. Lähteisiin tutustuttaessa pyrittiin olemaan lähdekriittisiä, sillä opinnäytetyön aineistoon tulee suhtautua kriittisesti ja lähteen luotettavuutta ja soveltuvuutta pitää pyrkiä arvioimaan. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 184.)

Haastatteluaineiston luotettavuuden arviointi on haastavaa, koska haastateltava saattaa puhua haastattelutilanteessa eri tavalla kuin jossakin muussa tilanteessa. Haastattelussa haastateltava saattaa myös käsittää kysymyksen eri tavalla kuin haastattelija on tarkoittanut. Haastattelijan käsitellessä vastauksia omien ajatuksiensa mukaan, eivät tulokset ole päteviä. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 207-232.) Haastattelussa kysymykset pyrittiin pitämään mahdollisimman yksinkertaisena ja kysymyksiä ja vastauksia tarkennettiin useaan kertaan haastattelun aikana. Vastaukset koottiin vielä lopuksi yhteen haastateltavan kanssa, jotta varmistuttiin siitä, että sekä haastattelijalla että haastateltavalla oli sama ymmärrys asiasta. Tällä tavalla pystyttiin lisäämään haastatteluiden luotettavuutta.

Luotettavuutta lisää myös avoin ja tiivis yhteistyö opinnäytetyön yhteistyökumppanin kanssa. Yhteistyökumppani kommentoi ja antoi palautetta esitteestä sen tekemisen eri vaiheissa. Tällä tavalla varmistettiin, että lopullinen tuotos on kaikkia osapuolia miellyttävä.

LÄHTEET

- Cooper, Vicki; Reupert, Andrea 2016. "Let's Talk About Children" resource: A parallel mixed method evaluation. *Social Work in Mental Health*, 15:1, 47-65. Viitattu 18.1.2019.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/15332985.2016.1170090?needAccess=true>
- Creating Effective Poster Presentations. 2013. Viitattu 18.1.2019. <https://projects.ncsu.edu/project/posters/#Note0>
- Finlex, Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 17.8.1992/785. Viitattu 20.3.2019
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785#L2P7>
- Finlex, Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 11.5.2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Lastensuojelulaki%2013.4.2007%2F417>
- Finlex, Tekijänoikeuslaki 8.7.1961/404. Viitattu 24.2.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610404>
- Forss, Päivi; Vatula-Pimiä, Marja-Leena 2014. *Sosiaalinen turva ja hyvinvointi*. Porvoo: Edita Publishing Oy
- Haaranen, Ari (2012) *Realistinen arviointi lapsiperheiden vanhempainryhmistä – Muutokset perheen terveydessä ja vaikuttavuutta edistävät toiminnot*. (Väitöskirja, Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos) Saatavilla http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-61-0968-8/urn_isbn_978-952-61-0968-8.pdf
- Häyrynen, Kitiina (2018) Social and health care meets digitalization – challenges and possibilities. *Finnish Journal of eHealth and eWelfare*. 186. Saatavilla <https://journal.fi/finjehew/article/view/70350>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. *Tutki ja kirjoita*. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Jämsä, Kaisa & Manninen, Elsa 2000. *Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla*. Helsinki: Tammi.
- Kyngäs, Helvi; Poskiparta, Marita; Kääriäinen, Maria; Johansson Kirsi 2007. *Ohjaaminen hoitotyössä*. Helsinki: WSOY

- Kyrönlampi-Kylmänen, Taina 2010. Lapsen hyvä arki. Helsinki: Kirjapaja.
- Lähteenkorva, Mirjami 1969. Kuin kukat ja linnut. Jyväskylä: K.J. Gummerus Osa-
keyhtiön kirjapaino.
- Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen, Sakari & Salme Ahlström (toim.) 2014. Lapsi-
perheiden hyvinvointi. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopisto-
paino Oy.
- Mattila, Antti S. 2009. Viitattu 9.5.2018. Onnentaidot – Hyvinvoinnin teorit. Kus-
tannus Oy Duodecim. [http://www.terveyskirjasto.fi/kotisi-
vut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039](http://www.terveyskirjasto.fi/kotisivut/tk.koti?p_artikkeli=ont00039)
- Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri i.a. Palvelut – Lapset ja nuoret. Viitattu
11.10.2018. Saatavilla [https://www.ppshp.fi/Toimipaikat/Lapset-ja-
nuoret/Pages/default.aspx](https://www.ppshp.fi/Toimipaikat/Lapset-ja-nuoret/Pages/default.aspx)
- Pohjois-Suomen lasten kaste –hanke. Viitattu 30.10.2018. [https://www.inno-
kyla.fi/documents/871706/1506d647-ac71-470b-b314-3ef139cbfabd](https://www.innokyla.fi/documents/871706/1506d647-ac71-470b-b314-3ef139cbfabd)
- Solantaus, Tytti 2006. Toimiva lapsi & perhe. Lapset puheeksi –kun vanhemmalla on
mielenterveyden ongelmia, manuaali ja lokikirja. Terveiden ja hyvin-
voinninlaitos. Viitattu 11.5.2018. [https://www.mielenterveysseura.fi/si-
tes/default/files/materials_files/lapset_puheeksi_-keskustelu_-_manu-
aali_ja_lokikirja_2006_kun_vanhemmalla_on_mielenterveyden_ongel-
mia.pdf](https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/materials_files/lapset_puheeksi_-keskustelu_-_manuaali_ja_lokikirja_2006_kun_vanhemmalla_on_mielenterveyden_ongelmia.pdf)
- Solantaus, Tytti 2015. Toimiva lapsi & perhe. Lapsen ja nuoren kehitystä tukeva toi-
minnallinen kartoitus varhaiskasvatuksessa ja koulussa: Lapset pu-
heeksi – keskustelun taustateoria. Suomen mielenterveysseura. Viitattu
11.5.2018. [https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/mate-
rials_files/lapset_puheeksi_-keskustelun_tausta_varhaiskasvatuk-
sessa_ja_koulussa.pdf](https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/materials_files/lapset_puheeksi_-keskustelun_tausta_varhaiskasvatuk-
sessa_ja_koulussa.pdf)
- Solantaus, Tytti 2018. Toimiva lapsi & perhe. Lapset puheeksi -lokikirja yhteistyö-
hön vanhempien kanssa erilaisissa palveluissa. Suomen mielenterveys-
seura. Viitattu 11.5.2018. [https://www.mielenterveysseura.fi/sites/de-
fault/files/materials_files/lapset_puheeksi_lokikirja_yhteisty-
ohon_vanhempien_kanssa_erilaisissa_palveluissa_2018.pdf](https://www.mielenterveysseura.fi/sites/default/files/materials_files/lapset_puheeksi_lokikirja_yhteisty-
ohon_vanhempien_kanssa_erilaisissa_palveluissa_2018.pdf)
- TAIKU. (2017). Tieteellisen posterin peruseräiteita. Posterikurssi DGL0146 (2ov)
Taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos. Viitattu 15.1.2019
<http://www.arthis.jyu.fi/digicult/posteri/posteri/index.html>

- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018. Lapset ja Perheet. Viitattu 19.3.2019
<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2016. Toimiva lapsi & perhe. Viitattu 10.5.2018. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/toimiva-lapsi-perhe-tl-p->
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2018. Hyvinvointi- ja terveyserot. Palvelujärjestelmä. Viitattu 19.3.2019 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/palvelujarjestelma>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a. Peruspalvelut. Viitattu 15.2.2019
<https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut>
- Toimiva-arki i.a. Lapset puheeksi -toimintamenetelmä. Viitattu 15.1.2019.
https://www.toimiva-arki.fi/lape-kehittamistyo/kehittamiskokonaisuu-det/lapset_puheeksi
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 27.2.2019.
http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Vilkka, Hanna; Airaksinen, Tiina 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Waldén, Anne 2006. ”Muurinsärkijät” Tutkimus neurologisesti sairaan tai vammaisen lapsen perheen selviytymisen tukemisesta. Väitöskirja, Kuopion yliopisto, sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Viitattu 15.2.2019. http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_951-27-0507-9/urn_isbn_951-27-0507-9.pdf

LIITE 1. OPINNÄYTETYÖNTEKIJÖILLE KYSYMYKSIÄ PALAUTTEEN KERÄÄMISTÄ VARTEN

1. Esitteen ulkonäkö. Mitä ajatuksia herättää hyvän esitteen ulkonäkö? Minkä verran tekstiä ja kuvia? Minkälainen väritys ja kuvitus?
2. Minkä verran kaipaisit esitteeseen tietoa Lapset puheeksi -menetelmästä? Jos menetelmä on tuttu, mitä tietoja koet tärkeäksi?
3. Mitä muuta haluaisit antaa vinkiksi liittyen esitteeseen?

LIITE 2. PALAUTEKYSELY LOPULLISESTA ESITTEESTÄ

1. Kuvaile esitteen ulkonäköä? Onko se mielestänne onnistunut?
2. Vastaako esite teidän mielestänne kysymykseen ”Mikä Lapset puheeksi –menetelmä on ja kenen kanssa keskustelun voi käydä?
3. Mitä muuta palautetta haluatte antaa esitteestä?

LIITE 3. OPINNÄYTETYÖN TUOTOS

ppshp | POHJOIS-POMMERILAIN SAIRAANHOITOPUHE

Diak

*Ei pienet puut vielä myrskystä tiedä,
ei pienet puut vielä myrskyä siedä.
Ole suojana myrskyssä suuri puu,
pian pienellä juuret vahvistuu.
Pian pienikin myrskyyn valmis on
ja on järkevä, taipumaton.*

Mirjami Lähteenkorva

Tekijät:

Sairaanhoitaja (AMK) -opiskelijat
Maiju Liukkonen & Marianne Tolonen

Lähde:

Suomen Mielenterveysseura,
Lapset puheeksi -lokikirjat

LAPSET PUHEEKSI -KESKUSTELU

Lapset puheeksi -keskustelu on tarkoitettu alaikäisten lasten vanhemmille, aina raskaudesta alkaen.

Keskustelu on matkan kynnyksen ennalta ehkäisevä menetelmä, joka avaa oven tarvittaessa muille työmenetelmille ja palveluille. Menetelmää käytetään terveydenhuollon lisäksi mm. varhaiskasvatuksessa sekä opetustoimessa.

Keskustelulla pyritään tukemaan sekä vanhemmuutta että lasten ja nuorten kasua, kehitystä ja hyvinvointia erilaisissa elämäntilanteissa.

Keskustelussa huomioidaan jokainen lapsi yksilönä.

Tapaamiset järjestetään perheen tarpeen mukaan. Keskustelussa käytetään lokikirjoja, joiden avulla keskustellaan lapsen asioista eri kehitysympäristöissä ja lasta suojaavista tekijöistä.

Keskustelussa käytetään käsitteitä

Vahvuus = Asiat sujuvat ongelmitta, painotetaan vahvuuksiin

Havaittavuus = Ongelma, tai asia, josta voi syntyä ongelmia, ellei siihen puututa. Ennaltaehkäistään ja mietitään ratkaisuja havaittavuuksiin.

Jos keskustelussa löytyy havaittavuuksia ja havaitaan, että lasta suojaavat tekijät katoavat vahvistusta, mietitään yhdessä jatkotoimia.

Tarvittaessa voidaan järjestää Lapset puheeksi -neuvonta, jossa rakennetaan toiminnallinen verkosto lapsen tueksi.

Haluaisitko lisätietoa Lapset puheeksi -keskustelusta tai sen käynnistämisestä?

Ota yhteyttä henkilökuntaan hoitavassa yksikössä tai lähi-palveluissa omassa kotikunnassasi.

Lisätietoja saat myös Vuoropuhetyöntekijältä:
